

Kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo.

List 15.

V Celovcu 2. septembra 1869.

Leto I.

Dimež.

Že se je nekoliko zmrčilo. Ravnokar je stopila iz hiše, ki je v prijaznem trgu N. skorej največa in najlepša, bleda, objokana žena. Pridši na ulice si je obrišala solze in z besedami: O moj Bog, nobena revščina ga ne gane, zginila je okrog ogla.

V hiši pa sedi v kotu samotne izbe gospod Grabljevec. Ravnokar je izvlekel iz trikrat zaklenjenega predalčka težko možnjo in stresel iz nje na mizo lep kupec srebernjakov. Dolgo je molče oči pasel na prekrasnih trdnjakih in tisti posebni smeh, ki ga je videti moč samo na skopuhovem obrazu, mu je krčil ustnice in žaril oči.

Ah, ve njezne, bele pišice, djal je, ko jih je kake sedemkrat bil preštel, kaj ne, ve me nikdar ne zapustite. Če se mi tudi ves svet izneveri, kaj je meni na tem, da mi le ve ostanete zveste, pa sem najsrečnejši človek na zemlji. Glejte ljubčki moji, nekdo vas je hotel od mene ločiti. Moja svakinja vas je hotela od mene odtrgati. Kaj jej še vse na misel ne pride, kaj ne? Nas ločiti. — Nas ne loči nobena stvar. Njen mož, moj brat, je bojé v daljnem mestu nekje obolel, ali kaj je to meni in pa vam mar. Naj pride, kar koli hoče, mi ostanemo lepo vkup, združeni na veke.

Amen zagrmelo je iz širocega kraj njega in ob enem je čutil gospod Grabljevec na svojih ramah dve precej težki pesti. Stresel se je na celem životu in z obema rokama zakril po mizi razložene trdnjake.

Mislil je vtopljen v prijeten razgovor s svojimi ljubljenci, da je lepo sam in da ga nobeden ne bo motil. Ni torej čuda, da je skorej omedlel, ko je povzdignil oči in zagledal pred sebo strašnega moža. Bil je ves porušen, zavrt v dolgo haljo, visoki klobuk globoko na očeh, iz katerih so kar iskre sršele.

„Dober večer“ spregovoril je spet strašni mož s trdim glasom.

Bog ga daj, Bog . . . prosim . . . jecljal je zavedaje se gospod Grabljevec.

„Ni treba nič prositi. Kakor vidim, pridem ravno prav, imate ravno pri roki.“

„Gospod, jaz ne razumem“ mrmral je polglasno na to Grabljevec.

„To ni tako težko razumeti. Sto tolarjev, več ne potrebujem!“

„Sto tolarjev jaz?“

„Jih dajte sem, da, da vi! pa urno, meni se mudi.“

„Prijatelj, to ne gre, to ni mogoče.“

„Mogoče ali nemogoče, po tem ne vprašam. Le urno jih dajte sem, če ne jih vzamem sam, in ako mi jih potem kaj več pride pod prste, na to ne bom gledal.“

Pri teh besedah je potegnil razbojnik — za tacega ga je gospod Grabljevec koj spoznal — nabito pistoljo iz žepa in napel petelina.

„Saj vam dam, saj vam dam“ prosil je Grabljevec, vidé, da ni drugač — petdeset vam jih dam, več ne smem, niso moji.

„Saj vas ne prašam, ali so vaši, sto jih čem imeti. Nikar se dolgo ne obotavljajte, vedite, kdo sem. Poznate Dimeža? Ime vam menda ne bo neznan.“ — Godilo se je to ob času, ko je pri nas marsikoga strah obletel, ko je slišal to ime.

Ni čuda, da je malo manjkalo, da tudi Grabljeveca ni bilo konec. V tacem strahu je bil, da je kar urno odšel, kolikor je tirjal tolovaj Dimež.

„Lepa hvala, tako je prav“ zakrohotal se je razbojnik in kakor bi trenil pograbil lep kupček Grabljevečevih pišic.

„Tako je prav, — ali zdaj vam svetujem, da ostanete lepo tiho, kakor bi nobenega ne bilo pri vas. Ne delajte hruma in krika, če ne, pogledjte tam le za vrata — Grabljevec se ozre, o groza! za vrati je stal ravno tak kosmatinec in v roki držal pistoljo naravnost proti Grabljevcu obrnjeno — ta vam posveti na drugi svet.“

To je rekel Dimež za slovo in tiho odšel iz sobe.

Lehko si je misliti, kako je bilo Grabljevcu pri srcu, ko so se zaprla vrata za nepoznanim gostom, ki mu je odnesel tako lepo številce pristrčnih ljubljencev. Urno je pograbil tolarje, ki so še ostali na mizi, bal se je, da bi utegnil kosmati mož, ki mu ga je pustil pri vratih na straži, tudi kaj tirjati.

Črhni pa si ni upal nobene, kajti prestrašni stražnik je še zmirom nepremakljivo stal pri vratih in meril s pistoljo proti njemu. Gospod Grabljevec je tedaj molčal in skrivaj prelival solze. Preteklo je kake po ure, tolovajski čuvaj le ni hotel oditi, stal je na mestu, kakor bi bil lesen.

Nazadnje je bilo Grabljevcu vendar predolgo. I kaj pa tako dolgo stojite tu, — osrči se Grabljevec in nagovori polglasno čuvaja — saj vidite, da ne delam nobenega hrupa. Pa tudi to nič ne zda, čudni stražnik ne zine nobene, pa se tudi z mesta ne gane.

„Že vidim, da ne bo drugač,“ zamrmra sam pri sebi Grabljevec „da mu moram dati za polič vina.“

Izvrlece denar in stopi bliže — grom in peklo, o strašna goljušija — namesti dozdevnega razbojnika stoji tu našemljena podoba njegova. Zdaj je zavrelo v Grabljevečevi glavi, letel je ven in na ves glas po ulicah upil: Pomagajte, pomagajte! Dimež ropa v moji hiši.

Ljudstvo je privrelo vkup, ali ko so v Grabljevečev sobo stopili in našli namesti Dimeža samo našemljenega, so se Grabljevcu posmehovali in šeptali eden drugemu: „znorel je, znorel,“ in drugi dan so že vrabci po strehi čivkali, da je Grabljevec včeraj norel.

Minilo je po tej dogodbi nekoliko mesecev. Grabljevec je nekega večera zopet prešteval svoje trdnjake, ali da bi ga Dimež spet ne obiskal, je vse duri dobro zaklenil.

Kar potrka nekdo na vrata. Grabljevcu je kar sape

zmanjkalo, mislil je, da je spet Dimež tu. Komaj je spraval besedi: kdo je? iz sebe. „Jaz, tvoj brat,“ bil je odgovor. Grabljevcu se je odvalil kamen od srca, ker je po glasu poznal, da ni Dimeža.

Odpre in v sobo stopi Grabljevečev brat, ki je nedavno ležal bolan v daljnem mestu. Veselo objame Grabljevca rekoč: Pristrčna hvala tebi, dobri brate, da si mi posodil un dan sto tolarjev, tukaj ti jih prinesem nazaj. Bog ti plati tisučkrat. Glej, jaz sem ozdravel, naredil dobro kupčijo in si opomogel na vse strani.

„Jaz?“ se začudi Grabljevec, „saj ti nisem nič posodil.“

„O le nikar ne taji, ženi moji si sicer rekel, da jih nimaš, pa si mi jih vendar koj ti potem poslal.“

„Jaz nič ne vem o tem,“ odgovori Grabljevec.

„Pa jaz vem“ zadonel je od vrat votel glas in v sobo je stopil razbojnik, ki mu je Grabljevec sto tolarjev odštel. „Videl sem revščino tvojega brata in tvoje trdo neusmiljeno srcé. Meni se je smilila rodovina tvojega brata, tebi pa ne; ker mu pa nisem mogel iz svojega pomoči, sem prišel k tebi poprosit, kakor ti je znano.“ To je rekel oni strašni Dimež in zginil spet, preden se je gospod Grabljevec do dobrega zavedel.

Bil je ta Dimež pošten mož, ki je stanoval v Grabljevečevi hiši, ali Grabljevec še zdaj ne vé, kdo je bil.

—n.

Spomini.

(Spisal Andrejčekov Jože.)

I. Pri sv. Mohorju.

Tam gori na gori
Pri svetem Mohorju
Sem videl večkrat
Dve lučki migljat'.

Národna pesem.

Prijazna cerkveca sv. Mohorja! kedar se spominjam na te, obidejo me sladki čuti in vsa otročja doba se odgrne pred menoj v svojej krasoti. Še vedno vidim tvoj beli zvonik dvigati se v oblake in prijazno ozirati se s svojega visocega, strmega holmea po okolici, vedno še čujem mili glas zvonov, ki so lepo ubrani vsako saboto popoldne klenkali večernice in ob nedeljah zgodaj za rana oznanjali beli dan. Kdo pa bi tudi pozabil dobe, ko smo v otročej priprostosti uživali najslajše ure med svojimi stariši, brati in tovarši, ko še nismo poznali družih krajev, nego domačo okolico, ki nam je bila celi svet z vsem svojim lepoticjem in naravnimi čudeži. Holmei, po katerih smo lazili v onej nedolžnej dobi, livade, po katerih smo trgali cvetice, gozdje, kjer smo poslušali pesmice pisanih ptičkov, vsi ti kraji so se nam globokeje vtisnili v srce, nego sto in sto družih v poznejih letih. In to zato, ker so to edini kraji, ki nas spominjajo blaženih dni preneglo minule zlate dobe.

Takovi zanimivi kraj je bila za me cerkveca sv. Mohorja. Kolikorkrat sem se napotil z doma po njivah gori, imel sem jo vedno pred očmi. Njeno zvonjenje se je čulo še pozno po noči k časti sv. Florijanu, in zjutraj na vse zgodaj, ko so še povsod drugod cerkovniki spali. Šmohorski zvon je bil tako rekoč buditelj vseh gospodarjev po okolici. — Cerkevca stoji na prijaznem holmcu, krog in krog nje pa se dvigajo še drugi viši hribi z zelenim bukovjem obraščeni, da bela cerkveca po leti še tem lepše odseva izmed zelenja, ter je videti, kot bi bila v okvirji na platno umetno naslikana.

Vselej sem komaj pričakoval vélike nedelje, kajti takrat sva šla vsako leto z materjo k sv. Mohorju k prvej maši. Kar pa me je tako vabilo tje gori, bil je lepi božji grob, ktereга se nisem mogel nikdar dovolj nagledati. Najbolj sta mi bila všeč čuvaja pri vhodu s sulico v roki, ki sta stražila grob, ter sta imela grozno velike brke. Eden izmed nju je tako grdo gledal izpod čela, da sem se ga skorej bal.

Mati so oblekli praznejše krilo, deli na glavo belo pečo, vzeli velik paternošter z dvema svetinicama: podobo sv. Jožefa in Matere božje; sicer je vse leto visel na žreblju pri durih; poškopivši sebe in mene z blagoslovljeno vodo, odpravila sva se počasi po rebri doli in potem prek travnikov proti Moravškim hribom. — Ker je pri sv. Mohorju še-le jelo s samim zvoniti ali vabiti in sva imela še dobro uro časa, predno se je začela maša, ni se nama dosti mudilo in počasi sva koračila zdaj po kolovoznej poti prek gozda, zdaj zopet po ozkej stezi, ki se je vila med njivami. Ko prideva iz domače doline vrh griča, odprla se je tikoma pod nama ozka dolinica, prijazna, da bi človek vedno v njej bival. Na desnem bregu stoji vas, skorej popolnoma skrita med sadnjim drevjem, spodej po dolini po zelenih travnikih se vije potok, kot sreberna nit, v kotu gori, kjer drži cesta tikoma pod skalami, sta dva mlina in dve žagi, ki motijo tišino s svojim vršenjem v delavnikih, danes pa, veliko nedelje, vse molči, le voda šumi po jezu ter dere belo pené se po skalovji v svojo prejšnjo strugo. — Koj nad vodó na strmini gori je hišica, postavljena tako na kraju brega, da bi človek mislil, zdaj zdaj se mora zvaliti v prepad. Te hišice se rad spominjam, zatorej je tudi tukaj omenim, kajti v njej sem preživel marsiktero zlato urico pri teti, kedar sem prišel iz mesta na počitnice. — Dober streljaj od tetine hiše pa se dvigajo izmed drevja na majhnej višini sive razvaline podrtega grada, ktere ravno obsevajo prvi žarki vzhajajočega solnca ter jim dajó nekako čarobno podobo. Vse to je tukaj združeno v tako lepem soglasji, da si človek ne more lepšega kraja misliti.

Z materjo nisva zamudila poklicati tudi tete, ki so že stali oblečeni na pragu in se prijazno smehljali nasproti pozdravljae naju, zame pa so imeli še posebej pripravljen potičen krajček in dvoje lepo rudečih jabelk za pirhe.

Odslej se je vila pot med skalovjem, kjer raste le brinjevo grmovje, dobroletovina in drugo brstje, in steza je bila vedno strmejša. Majhen studenček, curljaje izpod skale in urno podé se po belem pesku v dolino, ustavil nas je nekaj časa, da smo se napili mrzle studenčnice, ki je bila čista, kot srebró. — Ljudi je prihajalo vedno več. Dekleta so nesle k blagoslovu jerbasa na glavi napolnjene s kolači in drugimi jedili, otroci so trgali belorudečkasti telog, ki je obilno rastel ob poti, ali pa višnjevji podlessek, ker družih evetlic o tem času tu še ni razen rudeče-cvetečega resja.

„Meta, glej da ne padeš,“ opominjajo teta svojo hčerko, ki je tudi nesla velik jerbasa, pokrit s svilnato, pisano ruto in prevezan z višnelimi trakovi; „če ne, vtegne se ti enako pripetiti, kot za mojih let Klemenovemu Luki, ki je nesel mesto dekile kolač v cerkev, domu pa je prišel prazen.“

„Mama, zakaj je prišel prazen?“ praša Metka.

„Domu gredé je hotel biti najprvi v dolini in tekel je po strmini doli, da se je vse za njim kadilo. Ko pride do le-une skale doli pod studencem, spodrsne na ob-

glajenem kamnu, zdrči po strmini doli, jerbas s kolači pa se je trkljal po skali na ravnost v vodo.“

„Jaz pa ne bom padla,“ djala je Metka ter lahno stopala strmo pot prek gozda proti cerkvi.

Hvala Bogu, sedaj smo na vrhu! — O kako lepó se vidi od tod po okolici! Na vse kraje je odprt prizor. Grič za gričem se vrsti zaporedoma, od vseh krajev nas pozdravljajo bele cerkvice in prijazne vasi, dokler se pogled ne izgubi tam v daljavi, kjer strmé v nebo višnelkaste Kamniške planine s svojimi sivimi, z meglo obdanimi vrhunci. „Oh tam za unimi planinami, tam mora še-le lepo biti!“ mislil sem sam pri sebi in rad bi bil zletel, priprost kakor sem bil, veselo kot ptič iz domačih krajev prek hribov in dolin na ptuje.

Čeravno počasi gredé, prišli smo vendar še dosti zgodaj na goro. Fantje so stali v zvoniku ter čakali, da bi vdarila ura in bi potem jeli potrkovati. Dekleta so uvrstile jerbase pred cerkvijo na tleh, stari možjé pa so posedali krog cerkve na obzidji in, puhaje iz majhnih pipic, ugibali, kakova letina bo to leto. Iz bližnje vasi Prikernice je prišel po poti sem star mož v rudečem napsniku in kratkej kamižoli, na ktere je bilo našitih brez števila renastih gumbov. Ta mož je bil zame nova prikazen, kajti ta stara noša se je izgubila menda že povsod po Slovenskem in le pri posameznih gorjancih se sem pa tam še kaj nahaja. Mati pa so možá poznali, pozdravili ga in djali meni, ki sem ga začuden od strani pogledoval: „Vidiš Jože, tako-le so se véasih vsi moški oblačili pri nas, moj oče tudi in tvoj stric Tone.“ — „Bilo je bilo takrat, jeli Mica, drugač, nego je sedaj,“ pravi sivolasi možek materi ter me pogladi po glavi. „Pa smo imeli tudi denar. Sedaj pa se vse po gosposko šemari, jaz sem edini med vaščani še po starej šegi opravljen; zato pa tudi med sedanjm svetom ni več žegna božjega.“

Starec je vzel široki klobuk z glave, stisnil ga pod pazduho in poškopivši se z blagoslovljeno vodó, stopil skozi stranska vrata v cerkev.

Po maši smo zopet stali pred cerkvijo. Stari znanci in znanke zbrali so se krog matere in tete; vsak je imel kaj poprašati, kaj povedati, meni pa se je jako čudno zdelo, da mati vse ljudi po svetu poznajo. —

„Vidiš Jože, tam-le pri zakristiji sta pokopana dva gospoda,“ jamejo mi razkazovati mati, „zato se vidi večkrat luč goreti ondi. Pravijo, da sta obá svetnika.“

„Ranjki oče so slišali večkrat po noči zvoniti in ravno tako tudi cerkovnik,“ pravili so zopet teta. „In ko so šli gledat, kdo zvoní, bilo ni nikogar ondi, zvonovi pa so vendar peli in sicer tako milo, da bi se bil človek kmalo jokál. Mora že res biti, kar ljudje pravijo o svetnikih.“

„Jelite mama, pa svetinje tudi prileté večkrat tu gori?“ oglesi se Metka. „Veste, kako so vlni vršale mimo našega okna, ko smo ravno roženkranc molili, — kot ognjen škopnik, in naravnost tu gori k cerkvi. Jaz sem se tako bala.“

„Prismoda, božjih reči se bojiš. Ne veš, da hodijo svetniki k svetnikom v vas?“ kregajo teta Metko zaradi njenega abotnega govorjenja.

Tako smo pregledali vsaki kot in bili smo naj zadnji, ki smo zapustili prijazni hribček. —

Koj pod cerkvijo na breg naslonjena stoji hiša pol zidana pol lesena. To je cerkovnikovo stanovanje.

Teta obstojé nekoliko na trati pred hišo in dve solzici se jim otrnejo iz oči po licu.

„Si se domislila ranjcega Toneta je-li?“ vprašajo mati polglasno.

„Se vé da sem se ga,“ odvrnejo teta žalostno, „bil mi je drag, pa božja volja še ni bila, da bi bila kedaj srečna z njim. Rada hodevam še sedaj na stare dni tu gori, da se ga spominjam v molitvi pri sv. maši. Kdor nam je bil v mladosti drag, se ga tudi v starosti še radi spominjamo.“

Jaz bi bil rad vedel, kdo je bil ta Tone, po katerem so žalovali teta, pa obedve ste pretrgali pogovor, in mati so jeli nama z Metko pripovedovati, da je stala šmohorska cerkev nekđaj v bližnjem vasi Prikernici. Nekega jutra pa so bili vsi voli po vasi mokri, da je kar z njih teklo, in cerkve ni bilo več na prejšnjem mestu, temuč visoko gori na holmcu, kjer je dan današnji. Prepeljala se je po noči na to samoto*). —

Nekaj let pozneje sva šla zopet z materjo po oni strmini proti sv. Mohorju. Pa sedaj ni bilo niti tete, niti Metke zraven; bila sva čisto sama. Med potjo se domislím onega Toneta in brž poprašam mater, kdo je bil oni človek, ki so ga teta tako radi imeli.

„Ti si povsod radoveden,“ pravijo mati smeje se; „kaj moraš vse vedeti?“

„Zakaj ne bi smel?“ odvrnem jaz, „saj ne zahtevam gotovo nič napačnega.“

„O nikakor ne! Ali žalostno je in strašná, o čemur me prašaš. Ker pa si tako željen zvedeti, povedati ti hočem vso dogodbo. —

Ko sve bili s tvojo teto še mladi dekleti, stanoval je v onej hiši pri sv. Mohorji mlad cerkovnik s svojim starim očetom. Rekli smo mu sploh šmohorski Tone, ker ni bilo še takrat nobene druge kmetije tam gori. — Stari cerkovnik je umrl ter zapustil sinu lepe denarce, ki jih je prihranil po dolgoletnem trudu. Odslej je bil Tone čisto sam, ker ni imel niti brata, niti sestre. — Da sam ne bo mogel vsega opravljati: polje obdelovati in cerkev spodobno oskrbljevati, — vedel je dobro; pa tudi dolgočasno je človeku samemu bivati tako na samoti. — Zahajal je poredoma k nam in s sestro sta se prav rada imela. Ker je bil fant povsod znan zaradi poštenosti, pridnosti in značajnega življenja, so ga tudi vsi ljudjé čislali, posebno pa moravški gospodje. Oče so dobro vedeli zakaj zabaja Tone k nam, in ko jim je slednjič tudi sam omenil o tem ter prašal, če bi mu dali Ano za ženo, bili so koj pri volji ter djali zadovoljno: „Ker vidim, da sta že z Ano dalj časa nekoliko tako-le — i nu, jo pa vzemi seboj k sv. Mohorju. Saj je najbolj, da ženske brž ko mogoče od hiše odrinejo, da ne ostanejo doma brezzobe v strah vsem drugim dekletom. Nekaj jej bom že dal po zmožnosti, da ne pojde čisto prazna od hiše.“

(Dalje prihodnjič.)

Razvaline.

Na skali visoki
Ležé razvaline,
Krog nje so globoki
Prepadí in tmíne.

Tu nekđaj je bival
Grajščak imeniten,
Veselje je vzíval,
Grad zídál kamniten.

*) Takovih pravljíc se čuje mnogo med narodom. Enako se pripoveduje o sv. Primožu, kojega cerkev je bila prej v Kamniku, potem pa se je preselila gori v planino; ravno tako tudi o Materi božji pri novi Štífti na Štajerskem, o ktere pravi ljudstvo, da se je pripeljala iz Moravskega.

Kje zdaj pa bogati
Grajščak še stanuje?
Kje dnevi so zياتi,
Ki vžival jih tu je?

Zdaj kača tu biva,
Gad progasti lazi,
V razpoke se skriva,
Ko veter ga mrazi.

Kje lepi so vrtili,
Ki tukaj so bili?
V puščavo podrti
So se spremenili.

Kje zdaj so drevesa,
Ki sad so rodila?
Lej, ni več peresa,
So debela segnjila.

Kje zdaj so cvetice,
Ki tu so cvetele?
Pobes'le glavice,
Za zmer so zvenejele.

Kje gozd je zebeni,
Ki v njem so skakali
Prebrzi jeleni,
Ki so jih streljali?

Oj, gozd so končali,
Zbežale zverine!
Lej, ni je živali,
So puste pečine!

Kje tice so mile,
Ki sladko so pele?
Za tu so vtihnile,
Drugam so zletele.

Kje vir je sreberni,
Ki vil se je tukaj?
Okrog se obrni,
Suhó je ondukaj!

Oj, vse je minulo,
Oj, vse je nehalo,
Zidovje razsulo,
Veselje zbežalo!

Same razvaline
V spomin so ostale,
Da zemsko vse mine,
Zmer bodo kazale,

Fr. Cimperman.

Trdnjava Komaren.

(Spisal Andrejčekov Jože.)

Ako se pripelješ po železnici od Stolno-belegrada gori, ali pa jo primahaš po cesti iz Pešta, odpré se ti, ko imaš podolgast hrib, odrastek Bakonjskega gozda, ki sega čisto do Donave, za hrbtom, — široka planjava, tikoma pred seboj pa zagledaš s travo obraščene kupe, kakor bi jih bili narili krti, iz tal moleti, in nekoliko višje ob Donavi prikaže se ti tudi nekaj nizkih hiš, izmed kterih se dvigata razun nekterih manjših, dva precej visoka zvonika stolne cerkve. — To je Komaren, silna trdnjava, krog ktere se je že prelivalo dokaj krvi, a vendar še ni nihče zmagovito prilomastil va-njo.

Komarniške trdnjave ne moreš od nobene strani prav pregledati, ker je čisto na planoti obdana krog in krog z okopi, ob Donavi pa, kjer bi se dala še najbolj naslikati, krijejo jo visoki jagnedi, topoli in jelševina. Še-le, ko vanjo prideš, odpré se ti nekoliko razgled po njej; najbolj od severne strani.

Pojdimo torej nekoliko na palatinsko cesto, ki pelje iz trdnjave skozi Gutaška vrata proti severju v Nitriško dolino, ter oglejmo z nasipov naj prej okolico, potem pa trdnjavo samo. —

Na severo-zahodu se prostira, kolikor presežejo oči, neizmerna ravnina — „veliki Šitski otok“, — na čigar poslednjem voglu stoji Komaren. Zemlja je povsod ilovnata, zatorej ob vročini navadno razpoka, pri vsem tem pa je rodovitna, le pridnih rok jej manjka, da bi jo obdelovale. Človeka srečé boli, ko vidi take lepe kose poljâ neobdelane, ki bi lahko najobilnejše pridelke donášali. Večidel je sama pustinja, poraščena z redko pa visoko travo, po kterej se pasó črede dolgorozih govedi in pa konj, za kterimi stopa počasnih korakov mustačasti pastir s torbo čez ramo in opiraje se na debelo z železom okovano gorjačo, za njim pa jo maha kodrastí pes, njegov edini zvesti spremljevalec, prijazno se oziraje v svojega gospodarja mahljaje z repom, kot bi pričakoval važnih povelj. — Le tu pa tam dviga se kaka vas, ali pa posamezna „čarda“, krog ktere je

polje obdelano in obsejano večidel s strnino in koruzo. Kraj je se ve da nekoliko neugoden za gospodarstvo, ker ob deževji se razlijete Donava in Vaga večkrat skoraj po vsem otoku, ali temu bi se lahko vsaj nekoliko dalo v okom priti, ko bi se napravili ob krajih rovi, ali doslej še ni menda nihče na to mislil, k večemu da so napravili nekoliko prekopov, ali prav za prav napravila jih je vlada, da se ob vojskinem času lahko voda spusti po prekopih krog trdnjave. Cesta, ki pelje po otoku v Pozonj (Pressburg), je toliko zvišana, da je tako brz voda ne doseže, pa trga jo vedno bolj in bolj ob kraji, in čez kaj let ne bo moč več po njej voziti. —

Ob strani doli se vali Donava, večidel kalna, ki po zimi včasih čez in čez premrzne in vsa voznja po njej zastane. Unostran Donave koj ob bregu je vzvišen holmec, ki se zove „peščen hrib“ (Sandberg). Na njem je sezidana močna trdnjava, jako obširna, pri kterej pa še neprenehoma delajo in širijo. Stotine in stotine delalcev, ženskih in moških, mladih in starih se giblje ondi. Trdosrčni Madjar privaža kamenje in opeko ter odvažá prst, neusmiljeno nabijaje svoja suha kljuseta, ki se samih kosti komaj gibljejo, ter preklinja trdo, kakor le Ogri znajo. Krog in krog po hribu stojé lesene barake, navadno z dvema nadstropjema, ki nadomeščujejo ali kosarne ali pa tudi bolnišnice. Pa gorjé mu, kdor pride v tako bolnišnico, posebno če se je nalezel ogerske mrzlice, ki je v tem gnjezdišči sploh navadna; ni dosti razločka med konjskimi hlevi in temi utami. Od vseh krajev piha veter va-nje, kaj pa še, če deži! potlej je nakrat po tleh vse polno luž in človek je v nevarnosti, da ne bi se potopil.

Unstran „peščenega hriba“ se širi Aški gozd, prek kterega pelje železnica proti Rabi. Tu so se borili devet in štiridesetega leta cesarski s Honvedci (ogerskimi uporniki), in še sedaj se nahajajo pogosto ondokosi razletelih krogel. — Na jugu doli se poteza sivkast rob, ki se zarad daljave včasih čisto zgubi med oblaki; vedno bliže in bliže prihaja od jugo-zahoda proti severo-vzhodu, sledujoč naredi majhen ovinek in se zabrne počez proti Donavi. To je Bakonjski gozd, zadnji odrastek mogočnih Alp, predobro poznan ne le zarad premozihih svinjskih pastirjev, temuč tudi zarad krutih roparjev, ki imajo tu svoja skrivališča. Z oboroženimi očmi zagledaš po planjavi na podnožji teh hribov vasi in trge z belimi cerkvami, s prostim očesom pa ne zapaziš nikjer družega kot ravnoto, k večemu tu pa tam kako vrsto jagnedov.

Proti vzhodu se kaže našim očem široka Donava, ki pa kmalo zgine pri onem pogorji, o kterem smo ravno kar omenili, ker naredi ovinek pri Ostrogonu (Gran) in teče potem proti jugu. — Dobro uro od Komarna, na desnem bregu Donave, stoji vas stari Senj. Ob cesti stoji čedna katoliška cerkva, in v njenih stenah tiče vse polno krogel, — spominki devet in štiridesetega leta. Katoliškej cerkvi nasproti je kalvinska, ki pa je zeló opuščena. V tej vasi se nahaja še obilo rimljanskih in tudi slovanskih spominkov, posebno češki.

Na severji se poteza nizko gorovje čisto enolično in zarad daljave podobno višnjelkastej progí; to je odrastlika ogerskih severo-vzhodnih hribov, ki se potezajo od mogočne Tatre doli in o kterih se nahajajo bogati rudokopi. Spodaj po planjavi raztresene so sem ter tje vasi precej daleč narazen in tudi kak zvonik moli kviško, kot blag tolažnik samotnemu popotniku, ki že željno hrepení po dolgem tavanji prek dolgočasne in opuščene pustinje, priti zopet do človeških stanovišč. —

Ozrimo se sedaj po trdnjavi samej.

Komaren je nesnažen, blatnat, kakor so sploh vsa mesta v ogerskeji nižavi, celó v Pešti sem ter tje ni nič boljše. — Od treh strani je obgrajen z visokimi nasipi in globokimi prekopi, četrto, južno stran pa obtaka široka Donava.

Okopi na zahodnej in severnej strani, ki oklepajo mesto in razun tega še lep kos polja, bili so dovršeni že v novejših časih, prava trdnjava je na vzhodnej strani, kjer se staka Vaga v Donavo. — Človek mora neboté čuditi se tej velikanskej napravi, tem mogočnim delom človeških rok! Vse vnanje zidovje je iz rezanega kamenja, katero so morali voziti daleč sem iz gorá, — notranji oboki pa so iz opeke. — Koj pri Donavi so Pozonjska vrata s tremi vhodi, kjer je tudi čuvarnica, in po mostu, ki se dá na močnih verigah kviško potegniti, pride se čez prekop na drugo stran. — Tukaj se pričnó galerije ali podzemeljski hodi, ki držé krog in krog do stare trdnjave. Svitloba jim dohaja iz prekopov skozi strelne lukne, da se lahko tudi brez luči po njih hodi.

Tikoma podzemeljskih hodov se potezajo pod nasipi obširni, obokani prostori, ktere so pre naredili v kosarne; ta prebivališča imajo na notranjej strani velika okna, proti prekopom pa so tudi napravljene strelne lukne. Tisoč in tisoč vojakov imá prostor v teh podzemeljskih sobah, na kterih strebah raste zelena trava in grmičevje, izmed kterega se dviga tu pa tam kak dimnik, spuščaje sívkast dim proti oblakom.

Skozi in skozi je vse polno podzemeljskih shramb, napoljenih z raznim strelivom, prihranjenim za bojne čase. — Neprenehoma se še dozidava tu pa tam, posebno ob Vagi, kjer doslej še ni bilo kasemat (bivališč pod okopi); ne bo dolgo in krog in krog Komarna bodo kosarne v čast in slavo deželi, mladini pa ne ravno v veselje in tolažbo, ker stanovanje po taci podzemeljskih luknah ni dokaj prijetno.

V kotu stoji tu med Donavo in Vago prava trdnjava, ki se delí v dva razdelka: novo in staro trdnjav. Obedve loči samo globok prekop, prek kterega je napravljen most na škrbce.

Človeka se nehoté poloti nekaka otožnost, ko opazuje to strmo, črno zidovje, ki že leta in leta trdovratno kljubuje vsem nevihtam in sovražnim zaprekam. Krog in krog se potezajo globoki prekopi, vedno močvirni, po kterih raste visoko trsje in razno grmovje. Spomladi, ko se voda nanje nabere, mrgoli vse polno žab in družih vodnih mrčesov, ki noč in dan vznemirjajo stanovalce z neprijetnim regljanjem; ko pa po leti voda izhlapi, nabere se cele kupe teh sirot, ki žalostno poginejo in njihova gnjiloba razširja potem strašen smrad, da človeku kar slabo prihaja, ako gré mimo. Ni čuda, da je tukaj zrak ves okužen in celó voda po vodnjakih smrdljiva. Zatorej se pa sme tudi vsak srečnega šteti, ki je prebil eno leto v Komarniškej trdnjavi in ni dobil mrzlice ali pa zlatenice. — Po ogerskeji pustinji se sploh nabaja žab, da vse mrgoli, in če človek le na tla sede, koj mu kobacajo po obleki, nektere pa, bolj radovedne, spravijo se celó pod obleko. Kaj pa še le kobilice! teh je kot listja in trave, dá še več, ker listja je todi prebito malo. Največo sitnost pa napravljajo komarji. Komaj se zemlja nekoliko ogreje, že se čuje po zraku tanjko brenčanje in ko bi trenil, obsuje ti obraz tisoč in tisoč teh mrčesov, ki neznano hudo pikajo ter se jih ne moreš odkrižati po nobenej ceni. — Zvečer pa, ko solnce zajde in hlad nastane, pririnejo se v stanovališča, če je le kje kaka

ljukna odprta in potlej gorjé ti! celo noč ne boš zatínil očesa. Celó odeja jim ne ubrani na kožo, ker se zarijejo vanjo in pikajo skozi, ali pa brenčé krog ušes, da je človek vedno v skrbi, kdaj ga bo kak mrkéj neprijetno poljubil. Najlože se jih je braniti s tobakovim dimom. (Dalje prihodnjíč.)

Blagor kmečkega stanú.

(Spisal Jože s Podgorja.)

V.

Poglavitna lepota in prava mikalnost življenja na kmetih pa je cerkev, praznujoča nedelje in posebno še obhajajoča svoje vélike godove. Po mestih, vzlasti po večih, ni skorej po ničemur ločiti Gospodovega dne od delalnika. Dan na dan, zmeraj tisti človeški vriš in drviš, beg in tek brez mirú in pokoja, kakor bi šlo človeku vse-le za ta svet! Kako vse drugač, neizmerno prijazneje pa na kmetih! Že v sabotah, ko pozvanja, ali pred prazniki, ko pritrkuje večernice —: kako veselo in povelečevalno se razlega preko cele vasi! To vbrano donenje blagoslovljenih zvonov, — koliko sladkega mirú pač lije visoko iz zvonika dol vsakemu kmetiču v srce! Jutri je nedelja, je praznik: srečen dan, poln nedolžnega veselja za kmeta. Šest dni je trdo delal, ni se sicer naveličal, pa si vendar že prav srčno želi sedmega: da si bo za celi teden naprej dobro oddehnil, da bo še s svojimi daljnimi znanci in prijatelji kaj pomozeval, da se bo spral in čedneje oblekel, da bo ne mara tudi kaj boljšega zajel in, — kar je poglavitno, — da bo prosil Boga, da bi hotel poblagoslovoti njegov trud pretečenega in prihodnjega tedna. Vsega tega veselja tako imenovani „gospodski človek“ malo, malo, ali celo nič ne pozna. In ko zaželeni dan zazori, doni spet slovesno zvonjenje od vseh krajev ter vabi v cerkev; sicer pak krotek mir in pobožna tihota počiva po soseski, po polji in vsevprek. Vés kraj ima po vsem drugačen, nekako bolj prazničen in poviševalen obraz, da kar siloma veje pobožnost človeku v srce. Kmet pak je že po značaji svojega tveganja jako pobožen; on tedaj tudi raje, zvesteje in vestneje posvečuje Gospodov dan, kakor menda kateri drug rokodelec. Šest dni v tedni se žulav in otiščan trudi za telesne potrebe, sedmi pa vzlasti skrbi za blagor neumrjoče duše. Da-si ima ves božji teden toliko opravljati, da kar ne vé, kam naj bi popred posegel z rokami, ta, češčenju božjemu posvečeni dan, ne pritakne se ničesar, razen, kar po vsej sili mora biti; in vendar, ko je leto in dan okoli, postori in podela le vse: ničesar ne zamudi. In tista navdušenost in blažena veselost, ki ga med tednom spremljava na slehernem delu, vodi ga ob nedeljah in praznikih v cerkev, služít Bogu. Že sama pot do nje mu je draga in jako ugodna. Gredé počasi med njivami, nenehoma mu je pred očmi poljsko sadje, to njegovo največe veselje, njegov sladek up, ki mu dušo vedri in srce. O njem se mu pogovor vsakokrat najraje vrti. Tu je mož, ki hvali in blagruje tega gospodarja, ker ima njive dobro obdelane; tam drug, ki spet družega miluje, ker mu žito le skromen pridelek obeta. Tu je tretji, ki trdi, da pšeničen snop bo letos težek, da se pa z rženega nasada ne bo toliko namlatilo, kot vlani, i. t. d. Polje teden za tednom premenjava svojo podobo, vsako nedeljo podaja kmetiču polno gradiva za resno pomenkovanje, kakor za prijetno pretresovanje: da mu je pot v cerkev in nazaj

skorej zmeraj prekratka. Proti večeru pak, po pobožno dovršenej službi božji in dobrodejnem okrepljeji duše, sosedje obiskavajo sosede doma, da se v marsičem prijateljsko posvetujejo: kako bi se ta pa ta stvar, ktere soseska morebiti pogreša, pripravila za občni prid in korist, kaj najbolj kaže, da bi se jutri, pojutrnjem, ali celi prihodnji teden delalo, če Bog da ugodno vreme. Tako mine nedelja, zmeraj vesela na kmetih.

Pravo rajsko veselje pa, združeno s pobožno gijnjenostjo, kraljuje po kmetih o velicij cerkvenih godovih. Za naravo, to milo in dobro drugo mater vseh ljudi ima posebno kmetič prav otroško čuteče srce, ker le on prebiva vse svoje življenje njej v goječem naročji. Kedar ta mraza prezeba in dremotno mrli, je tudi on, ker ne more na polje, kjer edino je pravi živelj njegov, veliko bolj onemogel in mrtvouden; kedar pa ona razvije nade-polno krilo, da povsod življenje in gibanje diha iz njega, je tudi on vès vesel in živahen. In ker cerkev z naravo vred ali žaluje ali se raduje: kako ne bi potlej ta tretja skrbna mati, ki tako blaženo okrepečava dušo njegovo, — kako ne bi cerkev v nemala njegovega srca! Sredi zime dremlje narava, ratar zdeha okoli doma, poželjivo pogleduje na polje in steza roke, cerkev obhaja advent, oblači se v žalujočo, spokorno obleko: lej, kako vstrezena misel po vsem! Vendar, da bi le dolga žal prevéč ne bolela, postavi cerkev sred mrzle zime svoj preljubeznjivi praznik, božič. In hipoma, kakor takrat o ne-beškej svitlobi pastirjem na paši, razvedri in se otaje otrpnjeno srce kmetiču. Povsod po kmetih imajo posebno na sveti večer toliko pomenljivih, starodavnih navad, ki povišujejo milino in priljubljenost božičnih praznikov. Celo pohištvo in vse shrambe se s kadihom pokade in z blagoslovljeno vodo poškopé; luč vpihana iz blagoslovljene žrjavice mora goreti vso noč. Podobe svetnikov pod stropom se očedijo in olepšajo, v kotu pa jasljice postavijo, pa drobno čedo in pastirce tjekaj okoli rojstva v hlevci. Pač da, izmed vseh najljubša in lepša noč je ta; zato se težko težko nahaja kdo, da bi ta blagonosni večer hotel zatisniti oči, ter ga ne vžival po polnem. Polnočno zvonjenje nese angeljski pozdrav: „Slava Bogu na višavah in mir na zemlji ljudém, ki so blažene volje!“ starim in mladim nasproti, ki v nočnej tišini preko mrzlih poljan, kakor nekđaj pastirci tje h hlevcu, tekó veseli in navdušeni v cerkev. Nihče, razen varha, ne ostane doma, če ga le nogé še nesó: nobenemu ni predaleč, nobenemu premraz! Pa res, ta nena-vadna slovesnost o polnoči, sladko in veselo prepevanje, jasno razsvitljena cerkev, pa še posebno ta krotki prizor božje včlovečenosti: vse to pač mora z nekakim samovlastnim časom prešinjati srca pobožnim, da se trenut-koma kar zdé zamaknjene v više, nadzemske, — rajске kroge! Le prebitro, kakor božična potica iz omare, zbežé ti preljubljeni prazniki, ki mahoma navdajo tibo zimsko življenje na kmetih s tolikim krotkim veseljem in radostjo.

Predpustom, — tudi ta čas je kmetič nekterokrat prav pošteno vesel in židane volje: naj že bo, da ga kám v svate povabijo, ali da sam obhaja ženitovanje. Sicer pa pustnih šém ne nahajaš na kmetih; ter imajo le po mestih svoja norišča in krožišča, kjer jim bedasti ljud zastoj rad prodaja zijala. Pač pak na pustni večer kmečki fantje z velikim vriskom in ploskom palijo pusta vrh visocij hribov in se ne mara ob enajstih pred pol-nočjo pri mastni mizi tudi enmalo pobodó s tem rogatim parkeljnom, da nekterega, le presilnega, lasje še drugi

dan pobohevajo. Kedar pa je pust potlačen pod klop, je kmet tudi koj trezen in resen, kakor se spodobi pamet-nemu človeku.

Bosniške sušilnice za sadje.

„Novice“ so že večkrat opominjale naše gospodarje, da večidel ne znajo češplj sušiti in da so si sami sebi v škodo, ker tuje dežele ne marajo za zakajene naše češplje. Povedale pa so jim „Novice“ tudi, da južni naši bratje v Slavoniji in še posebno v Bosni na Turškem znajo to prav dobro in zato lahko po vsem svetu spe-čajo svoje suhe češplje.

Danes pa gospodarjem, ki so pridni sadjerejci in kterim je mar za to, da tudi njihove češplje pridejo v dobro ceno, moremo povedati, da jim ni treba dolge poti delati na Turško, da ogledajo take peči, ki jih Bosnjaki pušnice imenujejo, ampak da za malo kraj-carjev lahko dobó obris in popis bosniške pušnice v domačem jeziku.

Naš častiti ud gosp. Janez Alfred Hartman, kteri tržuje po svetu, je bil po svojih opravkih v Bosni in je ondi videl tako peč in jo na tanko ogledal prav takrat, ko so češplje sušili. Naprava take peči stala je 5 cekinov, tedaj tadanji ceni zlatá okoli 27 gold. našega sedanjenga denarja.

Čudno je to, da naši turški sosedje, ki vendar v družih kmetijskih razdelkih niso na visoki stopinji, svoje sadje, odkar ljudje pomnijo, tako dobro sušijo, da njihove češplje kar nič po dimu ne smrdé, in da so s tem svojim češpljami odprli kupčijo po vsem svetu.

Naj vam povémo, dragi rojaci! da med češpljami, ki niso v dimu posušene in med češpljami, kakor jih z malo izjemami suše naši gospodarji, je v velikih kup-čijskih mestih, kakor v Trstu, Dunaji, Pragi, Manheimu, Marsilji i. t. d. razloček v ceni za skoro sto odstotkov (percentov). Naše pečnice, prav za prav peči za apno, ne veljajo nič, ker v njih se češplje suše in zakadé, kakor suho meso ali klobase.

Lani okoli vseh Svetih so kisle moravske in pemske češplje, ki pa niso bile v dimu posušene, na Dunaji se prodajale cent po 9 do 9 goldinarjev in pol, kranjske pa v dimu posušene, čeravno so sladke bile kakor cukér, so ponujali na Dunaji po 5 gold. in 25 kraje. in po 5 gold., ali še po tej ceni niso našle kupea.

Zato, dragi gospodarji! vam v vaš lastni dobiček pokladamo na srce, napravite si bosniške sušilnice, ki se dajo za majhen denar narediti in vam v kratkem obilo povrnejo vse te stroške, Enkrat narejene pa trpijo za ves prihodnji čas, in če si jih naredé vsi umnejši gospodarji, zginejo neróдне pečnice iz dežele naše in naše suhe češplje stopijo v vrsto bosniških in sla-vonskih.

Obris in popis bosniških sušilnic v slovenskem jeziku se za 20 krajcarjev dobí pri gosp. Hartmanu v Ljubljani (adresa je: gospod Janez Alfred Hartman v Ljubljani). Ta gospod, kteri je bil po pri-poročilu „Slovenije“ tudi za odbornika kupčijske zbor-nice izvoljen, je lani nalašč v Bosno potoval, da je videl sušilnice in gledal, kako ondi češplje sušijo.

Radostni našim gospodarjem, ki še nimajo dobrih sušilnic, naznanjamo to lahko pot, da pridejo z majhe-nimi stroški že letos do njih, in da bomo potem kakor bosniške češplje tudi naše brali na tujih kupčijskih listih.

Naprava te peči ali pušnice velja 20 do 70 gold., oziroma na to, ali se naredi iz lesa in pletenic, ali pa se zida, in če jo gospodar naredi sam s svojimi domačimi ljudmi ali dá narediti jo po kakem drugem mojstru.

„Novice.“

Gospodarske drobtine.

Kaj je bolje, žito žeti ali kositi? Po naših krajih večidel žito le žanjejo, ali po drugih deželah, zlasti nemških krajih, ga pa kosijo ali sečejo. Obedvoje ima svoje dobro, in se dela po šegi, ki je v deželi ravno navadna. S srpom odrezano žito se lepše v snopovje zravna, in se tudi lepše in čistejše omlati. Pod srpom tudi toliko zrnja ne odleti, kakor pod kosó. Tudi ženjice se za manjše plačilo dobó, kakor koseci. Toda tudi košnja ima svojo dobro stran. En kosec nakosi na dan toliko, kolikor bi 4-5 ženjic našlo, tedaj je košnja iz tega obzira cenejša in tudi slame se več pridobi, ker kosa bolj pri tleh reže nego srp. Z obojim orodjem se delo dobro izvrši, ako ju le delavec dobro sukati vé.

S srpom je bolje žeti: 1. kedar je žito drago in pa, kedar je veliko ženjic na ponudbo; 2. kedar je žito preveč dozorelo in se rado osipava; 3. kedar je žito poleglo, se ne more drugače spraviti, kakor s srpom; 4. v takih krajih, kjer žito kositi ne znajo; 5. po kame-nitih njivah.

Pa kositi je bolje: 1. kedar je žito dober kup; 2. na velikih kmetijah, kjer imajo veliko spravljati pa malo ženjic; 3. kjer so taki možaki, da jim gre kosa dobro izpod rok.

J. T.

Smešnice.

Kmet pa cigan s pestjó zlata. Zunaj neke vasi so se ušotorili na ledini cigani, njih žene pa so šle v vas, da bi z metanjem kvart ali vedeževanjem od kmetic izmamile bodisi ali novece ali živeža. Ali v tej vasi so bili ljudje pametni in ciganke so morale s praznimi rokami nazaj. Razun tega so tudi vaščani dobro na svoje pazili in tako se ni moglo tudi nič ukrasti. Cigane je začela lakota pritiskati. Eden izmed ciganov, ki že dva dni ni bil nič zavžil, gre zdaj v vas gledat, ali bi se ne dalo kje kaj uzmati. Obhodi skorej celo vas, ali povsod najde vse zaprto, samo pri eni hiši zagleda odprto okno in sliši vunkaj, da se ravno k kosilu pripravljajo. Tu se ustavi cigan in začne in začne preiščevati, kaj da bi storil. Kar pogleda gospodar skozi okno, a naš cigan mu reče: „Dragi moj, ali bi mi ne mogli povedati, koliko se more dobiti za kepo zlata, kakor ste obedve moji pesti?“ — Kmet meni, da bi se tu lahko dober kup kepa zlata od cigana dobila, tedaj mu reče: „E, kaj se bova tu razgovarjala, pojdi v hišo notri!“ — Naš cigan se podviza in stopi brž v hišo. Kmetica prinese koj kosilo na mizo in mož jej veli, da naj tudi za cigana pogrne, da bo tudi on jedel. Ko so pojedli, reče družini gospodar, naj gredó vsi vun, ker se ima s ciganom neka pogovoriti. Ko sta bila sama, reče kmet ciganu: „Kje imaš zlato, pokaži mi je!“ Na to pravi cigan: „Kakšno zlato pa, mož?“ — „Ali mar ne veš, da ono, o katerem si me prej vprašal, koliko da bi veljalo“, reče kmet. — „E, jaz sem samo iz tega namena vprašal vas, da zvem, koliko bi vredno bilo, ako bi mi slučajno v roke prišlo“, odvrne cigan. Tedaj nimaš zlata? vpraša ga kmet. „Nimam ga ne,“ odgovori cigan. „Pa zakaj sem ti dal kosilo, cigan, zavpije kmet, ko vidi, da je

ogoljufan, ter koj začne palice iskati po izbi. „E, lepa vam hvala, kmet!“ reče cigan ter se pri vratih izmuzne in zbeži, predno je še kmet palico našel.

Zastavice.

41. Če nimaš, želiš, če imaš, pa zopet oddaš.

42. Mrtev živega zagrebe.

43. Pol les, pol presé, kaj je to?

44. Čez strebe leti, pa še sence ne st'ri.

45. Noč in dan hodi; pa nikamor ne pride.

Vganjka zastavic v 14. listu: 36. okó; — 37. kravji zvonec; — 38. žena s škafo na glavi; — 39. obroč; — 40. sv. Šimon z žago.

Ogled po svetu.

Avstrijsko-ogerska država. Najvažnša dogodba preteklih dni je ta, da je cesar določil, naj se razpustita dva regimenta vojaške granice in postanejo prosta kraljeva mesta nektera izmed tistih, ki so bila vojaška. Tako se je nenadoma jela prenejati dežela, ktere do zdaj še ni obevalo solnce ustave. Davno že so priporočali in zahtevali poslanci tudi v državnem zboru to preuredbo, ali vlada se je ni hotela poprijeti. Zdaj pa pravijo, da je ogerski minister grof Andraši kar nagloma dosegel to reč. To se vé da je neprijetno kadilo dunajskim prvákom, a kdo more kaj zato, da imajo Ogrji sploh večó srečo mimo Cislajtancev. Prestrojena granica bo del ogerske vlade, ž njo priraste Madjarom en milijon prebivalcev. Dvomljivo pa je, ali bojo Graničarji sami tega veseli. Res je, da so tudi Hrvatje v enakej zvezi, a znano je, kako se je osnovala ta zveza in da narodu ni všeč. Cesarjev ukaz in Andraševo zmago pa je menda najbolj pospešilo to, ker delegacija za granico ni hotela dovoliti, kar je vlada postavila v proračun. To je bila prava nezaupnica dunajskemu ministertvu, daravno so nekteri poznej reč presukavali in blodili, da je bilo vse pod ministerskim klobukom nalašč tako napeljano. — V proračunu za prihodnje leto je vlada zahtevala nad 10 milijonov za penzije oficirjem. Živahna je bila razprava, pa je le dovoljenih 10 milijonov in 700.000 gld. Vendar je obveljal nasvet z dostavkom, da mora vlada do prihodnjega leta na tanko osnovati, kako naj se razvrsté penzije, da jih dobé le taki, ki so jih vredni. Očitno je bilo izrečeno, da vlada pri tem slabo gospodari, da je mnogo penzionistov, o kterih človek ne vé, po kakej pravici so penzionirani, da je moral marsikdo samo umakniti se in drugemu prostor narediti i. t. d. — Za lanski proračun je bilo povzetnega upa treba za 3.790.000 gld., in sicer vojnemu ministru. Rekel je, da ako se mu ne dovolí, na pomlad ne bo mogoče zmagalne vojne na noge spraviti. To se skorej glasi kakor žuganje in pa, kakor bi bila vojska pred durmi. Delegati kaj pa da so privolili tudi v ta nameček. — Bliža pa se konec delegacijskim sejam, ker že so sklicani deželni zbori, vendar se ne zberó vsi na taisti dan. Nekteri jamejo zborovati 9. septembra, zadnji pa še le 2. oktobra, drugi ob dnevih vmes. Med tem se imajo izvršiti volitve, posebno na Češkem in Poljskem.

Nemško. Časnikarska vojska med Berolinom in Dunajem je nekoliko ponehala. Kaj novega pride morebiti spet, ko se Bismark vrne v Berolin, kar se ima kmalo zgoditi.

Francosko. Senat se razgovarja o ustavnih preuredbah. Večidel pa obveljajo vladini predlogi. — Napoleon je, ko se je obhajal 100letni rojstni dan Napoleona I., razglasil milost vsem, ki so kaj zagrešili v političnih zadevah. Nekteri, ki živé v pregnanstvu, nočejo te milosti in so v razglašanih pismih razodeli prav tečne razloge zbog tega. Sicer pa je ta milost obudila splošno radost.

Laško. Govori se, da kralj Viktor Emanvel odstopi in izroči krono princu Humbertu. Tudi v ministersvu neki nastopa velika sprememba. Kaj bo res, kaj ne, zdaj še ne vemo.

Angleško. Nad 21 taborov je že bilo na Angleškem, ki so sklepali zoper prosto kupčijstvo. Čudno je to znamenje v deželi, ki je domovina prostemu kupčijstvu, pa resnično je. Kupčijska zbornica v Manchesteru je na ravnost izrekla, da angleška obrtnija slabi zavetjo angleško-francoske kupčijske pogodbe, in da prosta kupčija ima vseh le po tem, ako se naslanja na popolno vzajemnost.

Špansko. Karlisti in republikanci so še zmerom na nogah. Don Karlos blezo na meji čaka prilike, da bi jo prestopil in vodil čete, ki se na Španskem upirajo zanj.

Rusko. Da se vpeljejo tudi tam porotne sodbe, s tem se resno peča zbor sklicanih izvedencev. — Čar je še zmerom na jugu; v Livadiji ga je obiskal romunski knez Karol in se zadovoljen vrnil domú. Med Odeso in Carigradom neki ruska vlada namerja napraviti podmorski telegraf.

Turčija. Pravijo, da odgovor egiptovskega podkralja je nekaj pomiril sultana in vlado v Carigradu. Vendar ves prepir še ni vrnan in se ne vé, kaj se splete iz te zmešnjave. — K slovesnosti, s katero se odpre sneški vodotok, ne bo nobenega velikaša iz Evrope.

Razne novice.

Slovenska slovnica za prvence. Spisal Andrej Praprotnik, učitelj. Pod tem naslovom je v Ljubljani na svetlo prišla knjiga, ki obsega 82 strani v 3 razdelkih; 1. del obravnjuje govorna plemena, v 2. je o stavku, v 3. o pravopisji razprava. Slovnica je pred vsem namenjena mladini začetnih šol, priporočamo jo pa tudi vsem tistim, ki kaj pisarijo, pa so slabi v slovniški vednosti. Gospodu pisatelji pa, ki je že toliko na dan spravil za slovensko mladino, moramo res hvaležni biti, ki v tej zadevi vedno z novimi plodovi množi slovnico slovensko.

Morski volk. V Priluki na adrijanskem obmorji so te dni ribiči vjeli velikansko ribo, ktere je ime morski volk ali nemški haifiš. Navadno se ta orjaška žival, ki celega človeka požre, ne nahaja v manjših morskih zalivih, v novejših dneh pa so jo večkrat zasledili blizu Trsta, kamor je za ladjami priplavala. Omenjenega volka je nek čuvaj zapazil v globokem morskem tomunu. Ribičev je bilo mnogo skupaj, razstavili so močne mreže in ga srečno vjeli. Da je moralo precej ribičev biti, jasno je iz tega, ker riba vaga 33 stotov in 49 funtov, a so jo vendar zlekli na suho ob 3 popoldne. Živela je do 9 zvečer, ker si menda niso blizu upali, da bi jo bili zadavili. Z velikim veseljem vriskom so potem peljali volka skozi ulice v Reki. Pri razmesaritvi so našli v njej gumb (knof) avstrijskega mornarja. Riba je ona, meri na dolgost 22, v okrožji 10

črevljev, poltretji črevelj odprto žrelo, 4 sprednji zobje pa po 2 palca. Prodali so jo v Trst za 1000 gld., kjer jo bodo nazokali in na ogled postavili.

Velociped ali brzonog. Ni sicer potrebno, pa vendar morebiti vredno, da posebno priprostim čitateljem enkrat v misel jemljemo, kaj je velociped, ki bi se po domače morda krstil brzonog ali enako. Velocipedi so spretni vozički z dvema ali s tremi kolesi. Spretniši so oni z dvema kolesoma, ker urnejše dirjajo. Kdor zahaja v mesta, videl je je tudi že v naših mestih, kamor je zadnje leto priromala brzonoga šega. Ker v naš list ne moremo devati slik, naj prav kratko opišemo, kakošen je oni voziček. Ima tedaj dvoje koles, ki pa niste vstric, ampak v enej vrsti drug za drugim. Vmes zgorej je sedlo, da nanj seda človek, ki se hoče samotež voziti. Pri sprednjem kolesu na vsakej strani je kljuka, da z nogami goniš celo reč, zgorej pa je držalo za roké, da voziček napeljuješ, kakor ti drago. Prašaš morebiti, ali se ne prevrne? V začetku velocipedistje dokaj kozolcev prekucnejo, pa kmalo se navadijo in potem res prav urno drdrajo. Ali je pa velociped potrebna reč? Mi menimo, da ne. Rabiti jo moreš le na ravnem, v breg ne moreš ž njim, tudi navzdol težko.

Oglasnik.

Listnica.

T. P. in J. P. dij. v Gorici: Listi se Vam bojo vsem o počitnicah pošiljali, kakor želite. Prvi list tega poll. je bil tu oddan, prašajte na pošti. — Vse č. gg. naročnike, ki pošiljajo reklamacije, prosimo, naj je kratko sestavijo, ker poštni uradi so silno natančni in smo že pri več naznanilih morali poštino s kaznijo vred plačati. Žalibog, da le-ti slavni uradi niso tako natančni v oddajanji, ker od mnogo strani dohajajo preklici, da-si tukaj odpravnitvo vse o pravem času odpravlja.

Žitna cena.

V Gorici po kaznaniku, drugej povsod po merniku prerajtana.

Ime žita	V Celovcu		V Ljubljani		V Mariboru		V Varazdinu		V Gorici	
	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.
Pšenica	4	67	4	60	4	40	4	50	2	30
Rež	3	16	2	50	3	—	2	90	—	—
Ječmen	3	18	2	40	—	—	2	65	2	85
Ajda	2	54	3	—	2	95	2	70	1	30
Tursica	3	08	2	90	2	90	2	90	1	45
Proso (Pšeno)	4	13	3	—	2	80	2	70	—	—
Oves	—	—	2	—	2	—	1	80	1	20
Krompir	—	—	1	50	1	—	1	—	—	—
Fizol	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—

Kurzi na Dunaji 30. avgusta.

5% metalike . . . 60 gld. 90 kr. Nadavek na srebro 119 gld. 25 kr.
Národno posojilo 69 " 75 " | Cekini 5 " 80 "

Loterijne srečke.

V Trstu 21. avgusta 1869: 83, 86, 15, 75, 65
V Lincu 21. " 1869: 64, 24, 32, 78, 60
V Gradcu 28. " 1869: 89, 86, 30, 72, 64
Na Dunaju 28. " 1869: 54, 13, 32, 57, 1

Prihodnje srečkanje v Trstu in v Lincu bo 4. septembra, v Gradcu in na Dunaju 11. septembra.